

9. Розробка календарного графіку реалізації програми оновлення основних засобів сільськогосподарського підприємства з урахуванням своєчасності відтворення, сезонності виробництва та неритмічності надходження коштів від реалізації сільськогосподарської продукції.

10. Заключним етапом розробки стратегії відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства є прогнозування показників стану та ефективності використання основних засобів, оцінка покращання показників виробничо-господарської діяльності підприємства (валовий прибуток, продуктивність праці, фондодвідача, рентабельність основних засобів тощо) унаслідок оновлення основних засобів.

Висновки. Таким чином, розробка й удосконалення методичного інструментарію наукового дослідження відтворення основних засобів є необхідною передумовою об'єктивного аналізу, здійснення порівняльної оцінки та виявлення резервів підвищення ефективності використання вкладених активів у перспективі. Розробка стратегії відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства сприяє планомірному, затребуваному та економічно обґрунтованому вибору заходів щодо оновлення основних засобів, а також джерел фінансового забезпечення відтворення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бачевский Б.Е. Обновление основных средств предприятия в условиях рыночной экономики / Б.Е. Бачевский, Н.Д. Свиридова, А.В. Чернобай. – Донецк : ДонГАУ, 2001. – 180 с.
2. Колещук О.Я. Планування оновлення основних засобів машинобудівних підприємств / О.Я. Колещук, О.Л. Зарицька // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 1. – С. 42–45.
3. Куницька Т.В. Система аналітичних показників та інформаційна база проведення аналізу основних засобів / Т.В. Куницька // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 20. – С. 50–52.
4. Олійник Т.І. Аналітична оцінка процесу відтворення основних засобів аграрних підприємств на основі економічної моделі / Т.І. Олійник // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 9. – С. 71–74.
5. Степанов И.Г. Систематизация показателей анализа воспроизводства основных фондов / И.Г. Степанов, А.С. Матиевич // Вестник Пермского университета. – 2012. – Вып. 1(12). – С. 66–76.
6. Швець В.Я. До питання оцінки економічної ефективності оновлення основних фондів / В.Я. Швець, В.А. Грекова // Ефективна економіка. – 2012. – № 11.
7. Шура Н.О. Удосконалення організаційно-економічного механізму відтворення основних фондів промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Н.О. Шура. – Кривий Ріг, 2012. – 24 с.

УДК 330.5

Шапуров О.О.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізької державної інженерної академії*

Король С.А.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізької державної інженерної академії*

РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО БАЛАНСУ В РЕГІОНІ ШЛЯХОМ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ПОТОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті визначено стан торговельного балансу країни. Розглянуто тенденції експорту та імпорту Запорізького регіону. Систематизовано проблеми зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств регіону. Сформовано основні заходи мінімізації від'ємного сальдо платіжного балансу на рівні держави за рахунок ефективної фінансової та грошово-кредитної політики. Обґрунтовано на рівні промисловості Запорізького регіону впровадження промислової продукції нових технологічних укладів на основі заходів поточного кредитування експорту промисловості.

Ключові слова: торговельний баланс, експорт, імпорт, технологічні уклади, зовнішньоекономічна діяльність.

Шапуров А.А., Король С.А. РЕГУЛИРОВАНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА В РЕГИОНЕ ПУТЕМ АКТИВИЗАЦИИ КРЕДИТОВАНИЯ ТЕКУЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье определено состояние торгового баланса страны. Рассмотрены тенденции экспорта и импорта Запорожского региона. Систематизированы проблемы внешнеэкономической деятельности промышленных предприятий региона. Сформированы основные мероприятия минимизации отрицательного сальдо платежного баланса на уровне государства за счет эффективной финансовой и денежно-кредитной политики. Обосновано внедрение промышленной продукции новых технологических укладов на уровне промышленности Запорожского региона на основе мероприятий текущего кредитования экспорта промышленности.

Ключевые слова: торговый баланс, экспорт, импорт, технологические уклады, внешнеэкономическая деятельность.

Shapurov A.A., Korol S.A. REGULATION OF THE TRADE BALANCE IN THE REGION BY STRENGTHENING THE CREDIT OF THE CURRENT ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The article discusses the state of commercial balance of the country. Export and import of Zaporizhzhya region was examined. Problems of foreign economic activity of industrial enterprises in the region were examined. The key activities to minimize the negative balance of payments at the state level at the expense of effective financial and monetary policy. Reasonably at the level of the industry of Zaporizhzhya region in the implementation of industrial products of new technological structures on the basis of the current lending activities of the export industry.

Keywords: trade balance, exports, imports, technological structures, foreign economic activity.

Постановка проблеми. У результаті кризових процесів розвитку національної економіки виникає дисбаланс основних макроекономічних показників, у тому числі одного з найголовніших – платіжного балансу країни.

В Україні спостерігається тривалий дефіцит платіжного балансу, який на протязі 2014–2015 рр. складає більш ніж 4 млрд. грн.

Стан платіжного балансу потребує врегулювання, що можливо провести за допомогою корекції балансу або фінансування дефіциту балансу. Отже, виникає потреба у визначенні джерел, за рахунок яких можна мінімізувати дефіцит платіжного балансу та сприяти оптимізації зовнішньоторговельного балансу регіонів України в умовах фінансової кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем торговельного балансу присвячено праці таких вітчизняних учених, як В. Андрійчук, О. Анісімова, О. Береславська, С. Боринець, О. Дроб, С. Ніколайчук, П. Пищик, А. Ставицький, О. Сунцова, А. Шкляр, В. Юрчишин та ін.

Серед авторів, які розглядають питання розвитку промислових підприємств на основі кредитних інструментів, заслуговують на увагу роботи таких українських та зарубіжних учених, як Б.А. Гаєвський, М.С. Дороніна, В.М. Гриньова, Ю.Б. Іванов, М.О. Кизим, О.В. Козлов, В.А. Петров, В.С. Пономаренко, О.І. Пушкар, Г.Н. Аннулова, В.М. Самочкін, О.М. Тридід, Г. Мінцберг, М. Портер, А.Дж. Стрікленд, А. Томпсон, А. Чандлер та ін. Разом із тим рівень та темпи розвитку промислових підприємств України не відповідають критеріям ринкової економіки, тому є необхідним формування чіткого діючого механізму, спрямованого на підтримку позитивного торговельного балансу промислових підприємств із використанням кредитних інструментів.

Мета статті полягає у визначенні стану торговельного балансу країни; розгляді тенденцій експорту та імпорту Запорізького регіону; систематизації проблеми зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств регіону; формуванні основних заходів мінімізації від'ємного сальдо платіжного балансу на рівні держави за рахунок ефективної фінансової та грошово-кредитної політики; обґрунтуванні на рівні промисловості Запорізького регіону впровадження промислової продукції нових технологічних укладів на основі ефективних програм кредитування експорту промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торговельний баланс в Україні як основна складова платіжного балансу характеризується тим, що виробництво й експорт основних експортоорієнтованих продуцентів (металургійної, хімічної галузей та ін.), які забезпечують понад 40% надходження іноземної валюти, зменшуються. Відповідно, скорочуються обсяги надходження іноземної валюти. Це ускладнює ситуацію з фінансуванням дефіциту платіжного балансу.

Зовнішньоторговельні операції з товарами в 2014 р. Україна здійснювала з партнерами з 217 країн світу. Експортували товари до 195 країн світу, імпортували – із 205 країн. Кількість підприємств, що здійснювали зовнішню торгівлю товарами, становила в експорті 13,8 тис. одиниць, в імпорті – 22,4 тис. одиниць [1].

Експорт товарів у 2014 р. становив 53,9 млрд. дол. США та зменшився на 13,5% проти обсягу 2013 р. та збільшився на 6,2% проти обсягу 2010 р.; імпорт товарів – 54,4 млрд. дол. та зменшився на 28,2% та 9,8% відповідно. Негативне сальдо зовнішньої тор-

гівлі товарами становило 0,5 млрд. дол. (також негативне у 2010 р. – 9,6 млрд. дол.).

Утворення від'ємного сальдо, як у попередні роки, зумовлене перевищенням обсягів імпорту над обсягами експорту товарів. На формування від'ємного сальдо вплинули окремі товарні групи: палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (–13,1 млрд. дол.), пластмаси, полімерні матеріали (–2,5 млрд. дол.), фармацевтична продукція та засоби наземного транспорту, крім залізничного (по –2,2 млрд. дол.), механічні машини (–1,9 млрд. дол.) та електричні машини (–1,1 млрд. дол.).

Частка країн ЄС у порівнянні з 2013 р. збільшилась і становила в експорті 31,5%, в імпорті – 38,7% (у 2010 р. – 25,5% та 31,5%).

Найсуттєвіші експортні поставки серед країн ЄС здійснювались: до Польщі – 4,9% від загального обсягу експорту (чорні метали, руди, шлак і зола, електричні машини), Італії – 4,6% (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Німеччині – 3,0% (електричні машини, одяг та додаткові речі до одягу, текстильні, механічні машини) та Угорщині – 2,8% (електричні машини, чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки); серед інших країн: до Російської Федерації – 18,2% (механічні машини, чорні метали, продукти неорганічної хімії), Туреччині – 6,6% (чорні метали, насіння і плоди олійних рослин, добрива), Єгипту – 5,3% (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Китаю – 5,0% (руди, шлак і зола, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Індії – 3,4% (жири та олії тваринного або рослинного походження, чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки) та Білорусі – 3,0% (чорні метали, залишки і відходи харчової промисловості, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки) [2].

Найбільші надходження серед країн ЄС здійснювались: із Німеччини – 9,9% від загального обсягу імпорту (палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки, механічні машини, засоби наземного транспорту, крім залізничного), Польщі – 5,6% (палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки, електричні машини, пластмаси, полімерні матеріали), Італії – 2,8% (механічні машини, фармацевтична продукція, пластмаси, полімерні матеріали) та Угорщині – 2,7% (палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки, електричні машини, пластмаси, полімерні матеріали); серед інших країн: із Російської Федерації – 23,3% (палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, механічні та електричні машини), Китаю – 9,9% (електричні та механічні машини, пластмаси, полімерні матеріали), Білорусі – 7,3% (палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, засоби наземного транспорту, крім залізничного, механічні машини) та США – 3,5% (механічні машини, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, засоби наземного транспорту, крім залізничного).

Найактивніше здійснювали експортно-імпортні операції підприємства м. Київ, Дніпропетровської, Донецької, Київської, Запорізької, Одеської, Львівської, Харківської та Полтавської областей.

З огляду на це, основним завданням у сфері зовнішньоекономічної політики є подолання розбалансованості торговельного балансу регіонів за рахунок нарощування українського експорту та зміни товарної структури експорту в бік продукції з високим ступенем обробки, а також оптимізація струк-

Таблиця 1

Торговельний баланс за географічною структурою

Країни	2010			2011			2012		
	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо
Країни СНД	1579,8	512,9	1066,9	2023,9	841,5	1182,4	2025,2	887,7	1137,5
Інші країни світу	1620,5	850,0	770,5	2127,3	1429,6	697,7	1969,9	1143,5	826,4
у тому числі									
Європа	654,1	485,5	168,6	959,0	803,0	156,0	815,9	558,3	257,6
Азія	707,0	212,7	494,3	878,9	441,8	437,1	796,2	414,0	382,2
Африка	198,1	39,5	158,6	188,1	37,4	150,7	272,2	22,6	249,6
Америка	61,2	75,9	-14,7	101,1	116,6	-15,5	85,0	108,4	-23,4
Австралія та Океанія	0,2	36,4	-36,2	0,2	30,7	-30,5	0,5	40,3	-39,8
Разом	3200,3	1362,9	1837,4	4151,2	2271,1	1880,1	3995,1	2031,2	1963,9

Закінчення таблиці 1

Країни	2013			2014		
	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо
Країни СНД	1769,7	750,8	1018,9	1418,9	776,3	642,6
Інші країни світу	1908,8	1011,7	897,1	2311,4	806,6	1504,8
у тому числі						
Європа	684,3	581,9	102,4	868,7	456,7	412,0
Азія	788,2	304,9	483,3	966,0	241,7	724,3
Африка	342,9	12,7	330,2	366,6	14,6	352,0
Америка	91,9	101,1	-9,2	108,4	72,5	35,9
Австралія та Океанія	1,4	11,1	-9,7	1,8	21,1	-19,3
Разом	3678,5	1762,5	1916,0	3730,3	1582,9	2147,4

тури імпорту в бік збільшення частки продукції промислового призначення.

Розглянемо торговельний баланс Запорізької області. Найсуттєвіші експортні поставки серед країн здійснювались до країн СНД 38% від загального обсягу експорту. Питома вага експорту до країн СНД зменшилась майже на 12%.

Обсяги експорту до країн Європи стабільно статичні та складають 23–25%. Динамічно збільшується експорт до країн Азії, за останні п'ять років зростання 5,9%.

Найбільші надходження серед країн здійснювались до країн СНД – 43–49%. На другому місці країни Європи з питомою вагою імпорту 28,9%. Найменший показник питомої ваги імпорту простежується в країни Азії, показник 2014 р. склав 15,3%.

Сальдо торговельного балансу Запорізького регіону збільшилось, порівнюючи 2014 р. із 2010 р., на 310 млн. дол. США (майже на 17%).

Саме Запорізький регіон – один із лідерів стабільно позитивного торговельного балансу, його позитивне сальдо сприяє мінімізації дефіциту платіжного балансу.

Майже 80% експорту та імпорту Запорізького регіону є продукція промисловості [2].

Нами було проведено аналіз структури зовнішньої торгівлі промисловими товарами Запорізької області та сформовано наступну структуру технологічних укладів (з урахуванням номенклатури товарів ЗЕД – УКТЗЕД).

Основною експорту промислової продукції є III та V технологічні уклади, які у загальному обсязі експорту складають майже 91%. На жаль, експортного потенціалу V та VI технологічного укладу майже немає (1% – VI технологічний уклад). За VI технологічним укладом імпорт перевищує експорт майже у два рази [3, с. 254].

Таким чином, можна виділити основні негативні тенденції торговельного балансу Запорізького регіону:

- лівова частка експорту та імпорту промислової продукції як України, так і Запорізького регіону припадає на країни СНД із постіндустріальною, економічно відсталою економікою (експорт до країн ЄС – 23–25%);

- основою експорту промислової продукції є III та V технологічно застарілі уклади, які в загальному обсязі експорту складають майже 91%. За VI технологічним укладом імпорт перевищує експорт майже у два рази.

Висновки. Відповідно до вищезгаданого, необхідно сформувати основні заходи мінімізації від'ємного сальдо платіжного балансу на рівні держави за рахунок ефективної фінансової та грошово-кредитної політики, а на рівні промисловості Запорізького регіону – усунення застарілих технологічних укладів на основі ефективних програм кредитування експорту промисловості.

Пасивний торговельний баланс вважається небажаним і зазвичай оцінюється як ознака слабкості зовнішньоекономічних позицій країни. Така оцінка вважається властивою та правильною для країн, що розвиваються, та окремих країн із перехідною економікою, зокрема й України, яка зазнає нестачу валютних надходжень.

Основні заходи скорочення дефіциту торговельного балансу країни наступні:

- дефляційна політика, тобто обмеження бюджетних витратків переважно на загальносуспільні цілі, «заморожування» цін та зарплат;

- девальвація (зниження курсу національної валюти, що відбувається в Україні), спрямована на стимулювання експорту й стримування імпорту продукції;

- валютні обмеження, пов'язані з блокуванням інвалютної виручки експортерів, ліцензуванням, продажем іноземної валюти імпортерам, зосередженням валютних операцій в уповноважених банках;

- цілеспрямована фінансова і грошово-кредитна політика, яка полягає у виділенні бюджетних субсидій експортерам, підвищенні імпортних зборів, мит на імпортні товари, відміні податку з відсотків, що виплачуються країнам – власникам цінних паперів, з метою надходження капіталів у країну.

Основним фінансовим інструментом забезпечення фінансування структурної переорієнтації зовнішньої

торгівлі є кредитування зовнішньої торгівлі. Кредитування зовнішньої торгівлі – надання кредитів учасникам зовнішньоторговельних операцій для стимулювання та сприяння експорту й імпорту [4, с. 103].

Усунення застарілих технологічних укладів на основі ефективних програм кредитування експорту промисловості можливе за рахунок:

- розвитку гнучких кредитних ліній для розвитку промисловості;

- використання овердрафтів, авалювання та врахування векселів (одним із найвимогливіших кредитних продуктів банку залишається технічний

Таблиця 2

**Експорт та імпорт продукції промисловості Запорізького регіону
відповідно до технологічних укладів та класифікації УКТЗЕД (2014 р.)**

Технологічний уклад промисловості Запорізького регіону / Код і назва товарів УКТЗЕД	Експорт, тис. дол.	Імпорт, тис. дол.	Сальдо (+,-)
III технологічний уклад	2188598	639073	1549525
<i>V. Мінеральні продукти:</i> 25 – сіль; сірка; землі та каміння, 26 – руди, шлак і зола, 27 – палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	182913	477612	-294698
<i>VI. Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості:</i> 28 – продукти неорганічної хімії, 31 – добрива	52073,7	8849,4	43224,3
<i>XV. Недорогоцінні метали та вироби з них:</i> 72 – чорні метали, 73 – вироби з чорних металів, 81 – інші недорогоцінні метали, 82 – інструменти, ножові вироби, 83 – інші вироби з недорогоцінних металів	1951664	152566	1799098
<i>XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби:</i> 86 – залізничні локомотиви	1946,7	45,5	1901,2
IV технологічний уклад	246053,6	429323	-183269
<i>IV. Готові харчові продукти:</i> 16 – продукти із м'яса, риби, 17 – цукор і кондитерські вироби з цукру, 18 – какао та продукти з нього, 19 – готові продукти із зерна, 20 – продукти переробки овочів, 21 – річні харчові продукти, 22 – алкогольні та безалкогольні напої та оцет, 23 – залишки та відходи харчової промисловості	60108,8	20780,5	39328,3
<i>VI. Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості:</i> 29 – органічні хімічні сполуки, 32 – екстракти дубильні, 33 – ефірні олії, 34 – мило, поверхнево активні органічні речовини, 35 – білкові речовини, 37 – фотографічні або кінематографічні товари, 38 – різноманітна хімічна продукція	54960,6	49492,7	5467,9
<i>VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них:</i> 39 – пластмаси, полімерні матеріали, 40 – каучук, гума	5200,1	51434,5	-46234
<i>VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена:</i> 41 – шкури, 42 – вироби із шкіри натуральне та штучне хутро	183,4	1232,9	-1049,5
<i>IX. Деревина і вироби з деревини:</i> 44 – деревина і вироби з деревини, 46 – вироби із солом	2074,5	813	1261,5
<i>X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів:</i> 47 – маса з деревини, 48 – папір та картон, 49 – друкована продукція	3374,8	1369,8	2005
<i>XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби:</i> 51 – вовна, 52 – бавовна, 53 – інші текстильні волокна, 54 – нитки синтетичні або штучні, 55 – синтетичні або штучні штапельні волокна, 56 – вата, 57 – килими, 58 – спеціальні тканини, 59 – текстильні матеріали, 60 – трикотажні полотна, 61 – одяг та додаткові речі до одягу, 62 – трикотажні одяг та додаткові речі до одягу, 63 – текстильні інші готові текстильні вироби	2440,9	23735,2	-21294
<i>XII. Взуття, головні убори, парасольки:</i> 64 – взуття, 65 – головні убори, 66 – парасольки, 67 – оброблені перо та пух	4149,4	2568,8	1580,6
<i>XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу:</i> 68 – вироби з каменю, гіпсу, цементу, 69 – керамічні вироби, 70 – скло та вироби зі скла	17350,7	30478,9	-13128
<i>XV. Недорогоцінні метали та вироби з них:</i> 74 – мідь і вироби з неї, 75 – нікель і вироби з нього, 76 – алюміній і вироби з нього, 78 – свинець і вироби з нього, 79 – цинк і вироби з нього, 80 – олово і вироби з нього	58491,3	188071,6	-129580
<i>XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби:</i> 87 – засоби наземного транспорту, крім залізничного	37719,1	59345,1	-21626
V технологічний уклад	969006,8	300445,6	668561,2
<i>VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості:</i> 30 – фармацевтична	116	6872,2	-6756,2
<i>XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання:</i> 84 – реактори ядерні, котли, 85 – машини електричні машини	964476,4	247232,8	717243,6
<i>XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні:</i> 90 – прилади та апарати оптичні, фотографічні, 91 – годинники, 92 – музичні інструменти	4414,4	46340,6	-41926,2
VI технологічний уклад	4269,5	11506,5	-7237
<i>XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби:</i> 88 – літальні апарати	4269,5	11506,5	-7237

овердрафт на один день на купівлю іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку);

- формування обсягу кредиту та відсоткової ставки виходячи із загального обсягу прибутку за інвестиційним проектом;

- послуг по управлінню кредитним портфелем виходячи з фінансового ризику суб'єкта господарювання;

- пропозицій по форфейтинговим операціям зі зниженими комісійними.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України. Статистичний збірник / Державна служба статистики. –

Київ, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/.

3. Маказан Є. Аналіз технологічної багатокладності зовнішньоторговельного обороту Запорізької області у відносинах із країнами ЄС / Є. Маказан // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2014. – Вип. 25. – С. 253–257.

4. Горячева К. Особливості формування кредитного механізму забезпечення сталого розвитку промисловості України / К. Горячева // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 4(43). – С. 103–114.

5. Мулякова-Бочі А.К. Теоретичне визначення основних методів оптимізації платіжного балансу країни / А.К. Мулякова-Бочі // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5(131). – С. 115–123.

УДК 338.48(477)

Шикіна О.В.

кандидат економічних наук,

*старший викладач кафедри економіки та управління туризмом
Одеського національного економічного університету*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАВАНТАЖЕННЯ ЕСКЕЙП-РУМІВ М. ОДЕСА

У статті досліджено діяльність ескейп-румів м. Одеса, проаналізовано шляхи підвищення ефективності їх функціонування. Надано пропозиції системи лояльності до клієнтів та запропоновано корегування режиму експлуатації. Приведено ранжування окремих ескейп-румів за показниками завантаження та рівня доходу.

Ключові слова: ескейп-рум, квести, ескейп-туризм, атракція, індустрія розваг.

Шикіна О.В. ИССЛЕДОВАНИЕ ЗАГРУЗКИ ЭСКЕЙП-РУМОВ Г. ОДЕССА

В статье исследована деятельность эскейп-румов г. Одесса, проанализированы пути повышения эффективности их функционирования. Даны предложения системы лояльности к клиентам и предложено корректирование режима эксплуатации. Приведено ранжирование отдельных эскейп-румов по показателям загрузки и уровня дохода.

Ключевые слова: эскейп-рум, квест, эскейп-туризм, аттракция, индустрия развлечения.

Shykina O.V. RESEARCH OF ESCAPE-ROOM OCCUPANCY RATE IN ODESSA

The article deals with the activity of escapes-rooms in Odessa. The ways to improve their functioning are analyzed, loyalty system offers to clients are made. The corrections of operation mode are suggested. Ranking of individual escape-rooms in terms of occupancy and income is given.

Keywords: escape-room, quest, escape-tourism, attraction, entertainment industry.

Постановка проблеми. Роль та місце альтернативних атракцій у структурі мети відвідування туристами зростає з кожним днем. Було відмічено перерозподіл туристичних потоків, визначено необхідність застосування нових методів організації дозвілля та виявлено розповсюдження підприємства розваг – ескейп-румів, які набувають великої популярності як за кордоном, так і в нашій країні. Задля відвідування високоякісних румів бажаючі починають мандрувати, тобто залучаються до ескейп-туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема ескейп-румів України на сьогоднішній день майже не висвітлена у науковій періодиці. Дослідженню питання туристичної сфери, у тому числі індустрії розваг України, присвячено наукові роботи Н.А. Алешугіної, Г.П. Андрєєвої, В.Г. Герасименка, П.Ф. Коваля [1; 2]. Окремі положення про існування даного напрямку розважального туризму приводяться в роботі Н.А. Задорожнюка, К.В. Ковтуна [3]. Збільшення частки вільного часу у структурі загального бюджету часу індивіда проявляється в необхідності розвитку спеціалізованих напрямів

використання цього часу [4, с. 34–35], що розглядається у роботі І.О. Гродзинської, С.Г. Нездоймінова, О.В. Гусєвої, А.В. Замкової.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Діяльність ескейп-румів ще не досить досліджена як аспект туристичної інфраструктури та потребує глибшого розгляду як у науковому, так і в практичному аспектах. Особливу увагу потрібно приділити їхнім показникам функціонування, завантаження, рівня доходу, розподілу попиту на ескейп-руми в залежності від дня тижня, часу проведення гри, причинам успішного функціонування лідерів на ринці даних послуг та потребам у корегуванні дій менш удалих об'єктів.

Мета статті полягає у дослідженні завантаження ескейп-румів Одеси, виявленні основних тенденцій та шляхів підвищення ефективності функціонування досліджуваних ескейп-румів задля підвищення привабливості регіону з туристичної точки зору.

Виклад основного матеріалу дослідження. У попередніх роботах нами було досліджено шляхи підвищення привабливості регіону за рахунок розвитку квест-атракцій [5], феномен квест-атракцій як